

SVERIGE 7:50
NORGE 9:25
DANMARK 9:50
INKL. MOMS

MYNT KONTAKT

OKTOBER 1980

7

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS TIDSKRIFT

TRAKERNA

Sid 132

ECCE HOMO

Sid 137

GULD ! SMÅLAND

Sid 139

240 1741. Oct. Nov. Dec.

Skylten eller Cartouchen Smålandska Wapnet, som af hogsående ritning närmare kan ses.

AKTIER

Sid 143

SUOMALAISET LUKIJAMME VOIVAT KIRJOITTA MEILLE SOUMEKSI

Sid 147

AUKTION 22

22–23 november 1980

OPERA KÄLLAREN, STOCKHOLM

med
Gunnar Ekströms Samling Del VI
ca 500 nr bl a

Gustav Vasa, 1/2 daler 1534 RRRR
Erik XIV, 1/2 daler 1568 RRR
Gustav II Adolf, Augsburg, 2 taler 1632 Unik
– Nürnberg, 2 dukat 1632 RRR
Stort antal rara besittningsmynt
inkl. samling Bremen–Verden samt
ca 200 Oskar II:s och Gustav V:s mynt
i mycket hög kvalitet.

Vidare

Sverige med besittningar

varav ca 60 dukater
120 riksdalrar
40 plåtmynt
och ett stort antal Oskar II:s och Gustav V:s
mynt i höga kvaliteter

Svenska sedlar

bl.a. 2 "palmstruck"
MEDALJER
DANMARK
NORGE
UTLÄNDSKA GULD OCH SILVERMYNT

Sammanlagt ca. 2.100 nr

Auktionskatalogen översändes genom inbetalning av kr. 25:– på
postgiro 3003-1.

Vi emottager nu bättre enstaka objekt och hela samlingar till
auktion 23 april 1981.

B. AHLSTRÖM
MYNTAUKTIONER KB

Kungsgatan 28
Box 7662 103 94 STOCKHOLM
Tel. 08-101010, 140220.

MYNTKONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(måndag-fredag kl 10.00-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50-4

Bankgiro 219-0502

Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer den 1 i
månaderna februari - maj och
september - december.

Prenumeration: helår 55:-

REDAKTION

*Huvudredaktör
och ansvarig utgivare:*

Frank Olrog

Telefon 08-26 14 57

Arkitektvägen 29

161 45 Bromma

Biträdande redaktörer:

Madeleine Greijer

Torbjörn Sundquist

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Bokning

Telefon 08-67 55 98, 756 86 62

Annonspriser exkl. moms:

2 sidor (mittuppslag)	2 000:-
2:a omslagssidan	1 200:-
omslagets 4:e sida	1 500:-
1/1 sida (157×220 mm)	1 000:-
2/3 sida (104×220 mm)	700:-
1/2 sida (157×108 mm)	525:-
1/3 sida (50×220 mm)	375:-
1/4 sida (76×108 mm)	290:-
1/6 sida (50×108 mm)	200:-
1/12 (50×52 mm)	110:-

Sista materialdag:

Den 5:e i månaden
före utgivning

Annonsmaterial:

Negativ eller positiv offsetfilm

Sändes till Ordfront

Fack. 104 32 Stockholm

*Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avböjas*

ISSN nr 0435-8245

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Höstens program

OKTOBER

Onsdag 15, kl 18.30. Antiksektionen. Harald Nilsson från KMK ger historisk bakgrund till mynten på Historiska Museets Trakerutställning. Utställningen pågår t o m den 31 oktober. Läs gärna Ulla Westermarks artikel i pocketboken "Trakerna" utgiven med anledning av utställningen. Lokal: Sessionssalen, Historiska Museet.

Onsdag 29, kl 18.30. Bernadottesektionen. Besök på Nordiska Museet för att titta på Lea Ahlborns medaljer under ledning av Lars Lagerqvist.

NOVEMBER

Föreningsträff på Historiska Museernas lunchrum. Intendenten vid myntkabinettet i Helsingfors Tuukka Talvio talar om Antell som Människa och numismatiker. Datum ännu ej bestämt.

Torsdag 6 - fredag 7. Föreningens höstauktion på Historiska Museerna, Storgatan 41, Stockholm.

Tisdag 18, kl 18.30. Ian Wisehn talar i Historiska Museernas lunchrum om utgrävningarna på Helgeandsholmen.

Onsdag 26, kl 18.30. Bernadottesektionen samlas på Historiska Museernas lunchrum. Diskussion om kvalitetsbedömning.

DECEMBER

Tisdag 2, kl 18.30. Antiksektionen. Från Marathon till Salamis. Torsten Bingley berättar vidare om Athens klassiska och hellenistiska tetradrachmer. Lokal: SAF-huset, S. Blasieholmshamnen 4A, Stockholm, kl 18.30

Torsdag 11, kl 18.30. Föreningens lilla julfest i Historiska Museernas lunchrum.

Onsdag 17, kl 18.30. Medeltidssektionen samlas på Historiska Museernas lunchrum. Axel O. Larsson visar diablerer och berättar om sina gotländska mynt.

**SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS
MEDLEMSNÅL
kan rekvideras från kansliet!
Pris: 18 kr + porto**

Trakiska mynt från romersk kejsartid

Av ULLA WESTERMARK

I Historiska museerna (Narvavägen, Stockholm) pågår under tiden 6 september till 31 oktober 1980 en utställning om trakerna, ett folk som under antiken bodde i ett stort områ-

Fig. 2. Philippopolis, Antoninus Pius (138-161). (Köpenhamn)

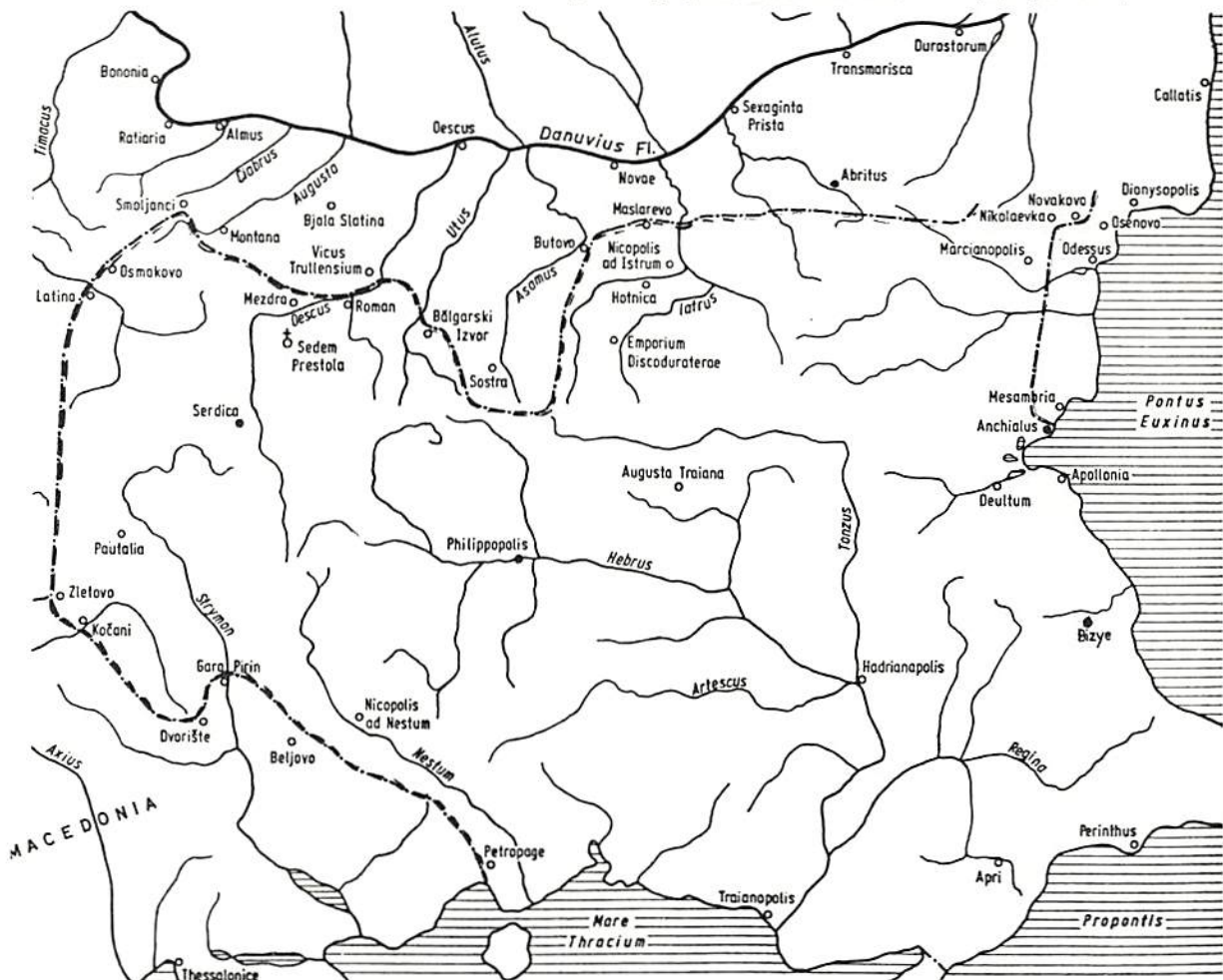

Fig. 1. Karta över Trakien

de omfattande ungefär det nuvarande Bulgarien och kustlandet söder därom, nu tillhörigt Grekland och Turkiet (karta fig 1).

Föremålen kommer från 25 museer i Bulgarien och har tidigare visats på flera håll runtom i världen, New York, London, Paris, Berlin m fl platser. Utställningen i Stockholm har ordnats av Historiska museet, Medelhavsmuseet och Kungl Mynt-

kabinettet i samarbete. Till detta evenemang har även utgivits en pocketbok, *Trakerna*, som innehåller ett fylligt urval av antika författares skildringar av trakerna, sammanställt av Harald Nilsson, samt ett flertal artiklar om olika ämnen, däribland en av mig skriven översikt över Trakiens äldre mynthistoria fram till år 44, då landet blev romersk provins. Mynt från denna pe-

riod ingår i utställningen. Trakiens mynthistoria fortsätter emellertid under romersk kejsartid, och här nedan följer några kompletterande notiser om myntningen under den perioden och om landets vidare öden i historien.

Efter en relativt fredlig utveckling fram till 200-talet blir provinsen Trakiens historia därefter alltmer dramatisk och våldsamt och präglas

av ständiga strider mot invaderande, kringvandrande folkstammar. Redan under den relativt fredliga äldre kejsartiden började dakerna, som bodde norr om Donau, att falla in i Trakien. Det första romerska fälttåget mot dem ägde rum under Domitianus åren 85–88. Kejsar Trajanus besegrade dem i två dakiska fälttåg 101/02 och 105/06, vilka slutade med att landet omvandlades till en romersk provins, Dacia. Det medförde dock inget slut på striderna, utan tvärtom ökade anstormningen av nya folkgrupper, germaner, hunner och andra. Romarna anförda av kejsar Decius led ett svårt nederlag mot goter och daker vid Abritus år 251. Därefter var provinsen Trakiens ställning mycket vanskelig trots förstärkta befästningar. Kejsar Aurelianus (270–75) gav upp provinsen Dakien norr om Trakien och delar av dess befolkning bosatte sig söder om Donau och väster om Trakien i ett område, som kallades Dacia ripensis et mediterranea. I denna nya provins ingick en del av det gamla Trakiens västra område med bl a städerna Serdica (den nuvarande bulgariska huvudstaden Sofia) och Pautalia (det moderna Kyustendil).

I den reorganisation av det romerska väldet som kejsar Diocletianus (286–305) genomförde blev Trakien ett av de nybildade tolv förvaltningsområdena (dieceser). Folkvandringarna fortsatte och därmed nya strider. År 378 led romarna ett förintande nederlag mot västgoterna i förbund med alaner och hunner i slaget vid Hadrianopolis i sydöstra Trakien. Theodosius I ingick fredsfördrag med västgoterna några år senare och träffade överenskommelse med dem om deras bosättningsrätt inom det trakiska området. Anstormningen av västgoter, hunner och slaver fortsatte sedan under hela 400-talet. Som skydd mot huvudstaden Konstantinopel (nuvarande Istanbul) anlade Anastasius I en lång mur från Selymbria vid Marmarasjön till Derkont vid Svarta Havet. Kejsar Justinianus var den siste som allvarligt försökte försvara diecesen Tracia. Hans efterträdare förlorade alltmer greppet om provinsen och med bulgarernas invandring år 679 slutar trakernas historia. Det som fanns kvar av de trakiska stammarna gick upp i de nya befolkningsskikten.

Fig. 3. Philippopolis, Faustina d.ä. (Köpenhamn)

I de romerska provinserna hade många städer mynträtt, vilket innebär att de fick prägla bronsmynt för lokalt bruk. Mynträttet var ett kejsarligt privilegium. Det gavs huvudsakligen till städer i den östra delen av riket och mera sällan till städer i de västra provinserna. Denna lokala

Provinsmyntningen pågick som helhet från Augustus till Aurelianus (270–75) men börjar och slutar mycket olika inom olika områden och orter.

I provinsen Trakien växte städerna i betydelse under den romerska tiden. Till de få städer som fanns

Fig. 4. Philippopolis, Caracalla (211–217). (Köpenhamn)

provinsmyntning är en stor och viktig myntgrupp som på senare år tillvunnit sig ett allt större intresse från både forskare och samlare. Mynten har på åtsidan porträtt av den romerske kejsaren eller någon av kejsarfamiljen och grekiska inskrifter. Frånsidestyperna är mångahanda, dels allmänna motiv gemensamma för hela den romerska världen, dels sådana med lokal anknytning, som har större intresse för eftervärlden.

tidigare kom en rad nya, grundade av romarna. I samband därmed byggdes vägnätet ut, vilket hade betydelse för försvaret och även underlättade den fredliga kommunikationen inom området. Städerna i det inre av Trakien upplevde sin blomstring under tiden från Trajanus (98–117) till Septimius Severus (197–211). Kejsar Trajanus var Trakiens främste välgörare. Ett flertal orter fick först då rang av stad och fick

Fig. 5. Hadrianopolis, Gordianus III (238–244). (Köpenhamn)

Fig. 6. Anchialos, Septimius Severus (197-211). (Stockholm)

bära tillnamnet Ulpia, kejsarens familjenamn. Den viktigaste delen av Trakiens mynthistoria under kejsartiden omfattar en tid av ca hundra år från 150 till 250 e.Kr., dock börjar den tidigare på en del håll. Vanliga motiv på mynten är de grekiskromerska gudarna och halvgudarna och personifikationer av det slag som i riklig mängd finns på romerska riksmünt. Bland dessa märks ett stort antal flodgudar. Vidare finns mytologiska motiv och agonistiska, d v s sådana som syftar på städernas tävlingsspel och idrottsfester. Därtill kommer motiv som hör ihop med kejsaren och kejsarkulten samt arkitekturmotiv, ibland utformade som hela stadsvyer.

prägling började tidigare i Filippopolis än i de flesta andra trakiska städer, redan under Domitianus (81-96). Motiven är varierande och hör till de grupper som nämnts ovan. Floden Hebros, personifierad av flodguden med samma namn, förekommer ofta som här på ett mynt från Antoninus Pius (138-161), vars porträtt ses på åtsidan (fig 2). Demeter, en av de oftast förekommande grekiska gudinnorna, ses på ett annat mynt från samma stad med ett vackert porträtt av Antoninus Pius gemål, Faustina d.ä., på åtsidan (fig 3). Demeter håller i höger hand sitt vanligaste attribut, några sädesax, och i den andra en lång fackla. Det stora myntet (fig 4) har på åtsidan ett

Fig. 7. Pantolia, Caracalla (211-217). (Köpenhamn)

Den förnämsta staden i det inre av landet var Filippopolis (det moderna Plovdiv). Den grundades år 341 f. Kr. av Filip II av Makedonien och är uppkallad efter honom. Staden hade ett viktigt läge i skärningen mellan två handelsvägar från Donau till Egeiska havet och från väster till Bosporen och var vackert belägen på tre kullar vid floden Hebros (nuvarande Maritza). Staden prisas av den antike författaren Lukianus som "en av de största och vackraste i hela landet. . . Och den stora floden som flyter kring dess murar. Det är Hebros, men staden själv är ett verk av den berömde Filip". (De förrymda slavarna.) Kejsartidens mynt-

ståtligt porträtt av kejsar Caracalla (211-217) och på fransidan en stående diskuskastare samt inskriften *Pythia*. Den visar att det är de pytis-

Fig. 9. Pantolia, Caracalla (211-217). (Köpenhamn)

ka spelen i Delfi som tjänat som förebild för Filippopolis egna festspel.

Av de grekiska gudarna är förutom Demeter många andra ofta avbildade på trakiska mynt: Zeus, Poseidon, Athena, Asklepios osv. Apollon som jämte Dionysos var Trakiens huvudgud, framställs ofta som bågskytt (fig 5). Hermes känns lätt igen på sina attribut, framför allt den s k Hermesstaven, kerykeion (latin caduceus). På mynten från Pautalia i västra Trakien och Anchialos i landets östra del (fig 6-7) ses han i två varianter, stående och sittande. Bägge framställningarna är av konventionellt slag. Intressantare är den typ, som avbildas i fig 8,

Fig. 8. Anchialos. (Berlin)

och som finns representerad i båda de ovan nämnda långt ifrån varandra belägna städerna. Den återger en kopia eller efterbildning av Praxiteles berömda staty av Hermes i Olympia. Hermes bär Dionysosbarret på vänster arm, som han stöder mot en kolonn. I höger hand håller han kerykeion (ej synlig på detta exemplar). Det är känt att Pautalia hade många kopior av berömda skulpturer i stadens centrum och sådana har givetvis även funnits på andra platser. Pautalia, som låg vid floden Strymon, var även känt för sina hälsobringande källor och var en huvudort för kulten av Asklepios, läkekonstens gud. På myntet fig 9 representeras Asklepios av sitt huvudattribut, ormen.

Fig. 10. Bizye, Filip I (244–249). (Köpenhamn)

Under 200-talet blev främmande gudar som Sarapis, Isis och Kybele populära. De kom alla österifrån. Ett mynt från Bizye (det moderna Vize) i sydöstra Trakien inte långt från Svarta Havet har på åtsidan ett porträtt av Filip I (238–244) och på framsidan den tronande Sarapis. Han bär på huvudet ett kornmått, modius, och har vid fötterna den månghövdade hunden Kerberos, som vaktade ingången till Hades (fig 10). Av halvgudarna är Herakles den viktigaste. Ett mynt (fig 11) från Hadrianopolis, beläget där floderna Hebros och Tonzos flyter samman,

återger ett av Herakles tolv storverk med lokal anknytning till Trakien, nämligen kampen mot den trakiska kungen Diomedes och bortförandet

av hans fyra vilda hästar, som livnärde sig på människokött. På bilden svänger Herakles en lång klubba och griper den knäböjande Diomedes i håret. Gruppen är omgiven av tre hästar, som stegrar sig. Motivet är sällsynt på grund av svårigheten att framställa det. Det kunde endast bemästras av framstående gravörer.

Stadsvyer är kända från flera trakiska myntorter. En av de intressantaste kommer från den redan omnämnda staden Bizye och finns på ett mynt från Filip I (fig 12). Man ser stadsmuren byggd av regelbundna kvaderstenar och flera torn försedda med tinnar. Framtill i muren finns en port flankerad av torn. Innanför ses en anhopning av byggnader.

Fig. 11. Hadrianopolis, Commodus (180–192). (Stockholm)

Tsartidens sedlar presenteras i färg i det nyutkomna praktverket

CZARIST RUSSIAN PAPER MONEY 1769–1917

av Hannu Paatela, förläggare Mynthandel HOLMASTO, Helsingfors.

Boken är på engelska och värderingspriserna i US dollar, formatet storformat 215 x 300 mm, 160 sidor. Oinb. FIM 158:–, inbunden FIM 198:–.

Verket om Finlands sedelhistoria

TREASURES OF FINNISH PAPER MONEY

innehåller över 60 färgangivelser av sedlar brukade under århundradets omskiftningar. Upplysningarna täcker även specimens, feltryck, signaturer och förfalskningar.

Verket är i brett storformat 297 x 210 mm, 48 sidor.

Mynthandel HOLMASTO,
Annegatan 28, 00100 HELSINGFORS 10

Fig. 12. Bizye, Filip I (244-249). (Berlin)

Fig. 13. Anchialos, Gordianus III (238-244). (Köpenhamn)

der, som troligen betecknar stadens torg. En annan stadsvy kommer från staden Anchialos vid Svarta Havet. Den visar en port krönt av ett galleri och omgiven av två kraftiga torn (fig 13). Anchialos var en gammal stad, vars murar besjungs av Ovidius i samlingen Tristia, som han skrev under sin landsflykt i staden Tomis, belägen ännu längre norr ut vid Svarta Havet.

Till sist skall ett mynt från Perinthos (senare Herakleia, det nuvarande Eregli) vid Propontis (Marmarasjön) avbildas. Perinthos grundades redan omkring år 600 f.Kr. som en grekisk koloni. Under den romerska tiden hade staden stor ekonomisk och militär betydelse genom sitt läge och sin goda hamn och administrativ betydelse som säte för stathållaren. Myntet (fig 14) har på åtsidan ett porträtt av Septimius Severus. Tronstriderna mellan Severus och hans motståndare Pescennius Niger utspelades i Trakien. Perinthos stod på Septimius Severus sida och gynnades därför av kejsa-

ren. Stadens rikaste myntprägling infaller under hans tid. På framsidan ses ett skepp med nio roddare och kejsaren stående i fören samt ett tempel i bakgrunden.

Inte alla trakiska städer präglade egna mynt under kejsartiden, och i de städer som gjorde det var myntutgivningen mer eller mindre sporadisk. Redan av detta förhållande är det tydligt att de romerska riksmynnten var de viktigaste betalningsmedlen även i provinserna. Tre till sex olika valörer kan urskiljas i de trakiska städernas myntpräglingar men

hur de lokala mynten förhöll sig till riksmynnten är ännu ej utrett. Den av Deutsche Akademie der Wissenschaften sedan ett tjugotal år tillbaka återupptagna bearbetningen av mynten i de nordgrekiska städerna har hittills resulterat i en rad monografier av Edith Schönert-Geiss över städer i sydöstra Trakien, däribland Perinthos och Byzantion (senare Konstantinopel, det moderna Istanbul). I och med att arbetet fortsätter kommer ett allt större material att öka kännedomen om myntförhållandena i det romerska Trakien.

Fig. 14. Perinthos, Septimius Severus (197-211). (Stockholm)

En check-samlare

Mr John AB Cormack är en företagssam 67-årig skotte, som under de senaste åren försökt skapa en samling bestående av checkers från alla världens banker. Det unika i hans samling är att huvudparten av de checkers han samlat är utställda på honom själv på ett belopp av en cent eller dess motvärde i olika valörer. Hittills har Mr Cormack samlat över 4 500 checkers från 110 länder och han är ivrig att öka detta antal. Då han inte kan göra detta utan hjälp vädjar han till alla er som läser detta att sända honom en av edra checkers.

Han lovar att aldrig lösa in någon av dem.

Alla checkers bör sändas till honom i "Cathkin", Blair of Tynet, Buckie AB5 2HH, Scotland.

Han kommer att besvara alla brev och även sända er frimärken, brevkort, småmynt eller andra tillgängliga saker av rimligt värde, om ni talar om vad ni önskar.

Mr Cormack meddelar att redan över 600 vänner skänkt checkers till hans samling. Han uppger också att om det är lämpligare han vill godtaga oanvända eller använda checkers.

Nämn denna artikel när ni sänder edra checkers så att vår skotske vän kan hålla ordning på sina anteckningar.

Två numismatiska avhandlingar

Under september månad har två numismatiska avhandlingar försvrats på Stockholms universitet. Den 20 gällde det intendenten vid Nationalmuseum Ulf Abels "Carl Milles - form, idé, medaljkonst". Opponent var docent Margaretha Rossholm. Den 26 var det universitetslektor Ola Kyhlbergs tur att försvara "Vikt och värde. Arkeologiska studier i värdemätning, betalningsmedel och metrologi under yngre järnålder." Opponent var förste konservator Kolbjørn Skaare från Oslo.

EN ECCE HOMO-MEDALJ AV EHRENREICH HANNIBAL

Nils Ludvig Rasmusson skriver i Svenskt Konsthistoriskt lexikon, del 3, Malmö 1957, s 46, om medaljgravören *Ehrenreich Hannibal* (se förra numret av MYNTKONTAKT 1980 nr 6, s 108). *Ehrenreich Hannibal* var född och uppvuxen i Sverige men var verksam som gravör i Tyskland. Han har, säger Rasmusson, "utom talrika mynt utfört 30-35 medaljer, de flesta över sina landsherrar kurfurstar av Hannover samt andra medlemmar av det talrika welfiska furstehuset. Han arbetade dessutom ganska mycket för Hamburg och utförde även medaljupdrag för lantgreve Ernst Ludwig av Hessen-Darmstadt samt kurfursten och ärkebiskopen Clemens August av Köln m.fl."

I Johann David Köhlers Münz-Belustigung, del 13, Nürnberg 1741, finns en beskrivning av 25 av *Ehrenreich Hannibal* utförda medaljer. De anknyter alla till bestämda händelser, t ex kroningar, furstliga dödsfall, politiska allianser, universitetsgrundande, bankgrundande, bankjubileum - händelser som medaljbeställarna betraktat som så betydelsefulla, att det syntes motiverat att föreviga dem i medaljens form.

I Kungl. Myntkabinetts stora medaljsal finns endast en medalj ut-

förd av *Ehrenreich Hannibal* utställd. Den finns i den konsthistoriska avdelningen i montern för 1700-talets medaljer. Denna medalj förtjänar uppmärksamhet dels som det enda för allmänheten visade exemplet på *Ehrenreich Hannibals* konst, dels och framför allt på grund av sitt ämnesval. Medaljen behandlar ett mindre vanligt tema: i medaljens form har konstnären sökt åskådliggöra den med Jesu lidande och död förknippade kristna ideologien. En sådan medalj finns också i Ulf Nordlinds medaljsamling; det är sistnämnda exemplar, som avbildas här (foto Jüri Tamsalu). - Medaljen är ganska stor, den har en diameter av 62,5 millimeter och väger i silver 90,7 gram.

Åtsidans framställning är hämtad ur passionshistorien enligt Johannevangeliet kap. 19:1-5 (citat efter David Hedegårds översättning). Pilatus fann under rättegångens första fas Jesus inte skyldig utan sökte rädda honom. "Då tog Pilatus Jesus och lät gissla honom. Och soldaterna flätade en krona av törnen och satte den på hans huvud och klädde på honom en purpurfärgad mantel. Därefter gick de gång på gång fram till honom och sade: Var hälsad, du judarnas konung! Sedan

slog de honom i ansiktet".

Så fördes Jesus ut, klädd i törnekronan och den purpurfärgade manteln. Pilatus torde ha velat visa anklagarna, att Jesus efter denna behandling, gisslingen och soldaternas vanärande gyckel, hade lidit tillräckligt och var ofarlig. "Och Pila-

Kungl Myntkabinettet, Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria

Narvavägen 13-17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlslan)

Utställningar: Svenska mynt
från 1000-talet till nutid,
Mynt från forna svenska
besittningar, Världens mynt
under 25 århundraden,
Sveriges medaljhistoria och
Medaljens konsthistoria

Tillfällig utställning:
Tillsammans med Hist Museet

6/9-31/10

Trakernas gyllene parad

Museet:

Måndag - fredag 11-16
Lördag och söndag 12-17

tus sade till dem: Se, här är mannen".

På latin, i katolska kyrkans bibelöversättning, *Vulgata*, lyder de ord, som Pilatus sålunda riktade till folkmassan, ECCE HOMO; de orden förekommer upptill på medaljens åtsida. I konsten kallas bilder med detta motiv ur passionshistorien ofta för Ecce homo-bilder.

Under orden ECCE HOMO står Jesus, med inlevelse framställd sådan han bör ha tett sig för folkmassan, som "en smärtornas man och förtrogen med sjukhet", som det heter i Jesaja kap. 53:3. I högra handen håller han en stängel med några blad – väl det vassrör, som soldater-

na enligt Matteusevangeliet kap. 27:29 satte i handen på honom såsom en kungaspira. Kring Jesu törnekrönta huvud lyser en strålkran.

Utmed medaljens kant till vänster om Jesusfiguren läses konstnärens namn *E. Hannibal*.

Medaljens frånsida skildrar passionsdramats sista fas, Jesu död. Upptill på medaljen läses orden NOXAM • PIAT • INNOXIVS; det betyder: "Det är en oskyldig, som sonar brottet"; i Jesaja kap. 53:4 sägs det om smärtornas man: "Det var våra sjukheter han bar".

Och vidare heter det om honom i Jesaja kap. 53:7: "Han blev plågad lik ett lamm, som föres bort att slak-

tas". Framställningen på medaljens frånsida visar ett offerlamm på väg mot offeraltaret, där elden redan är tänd. Sålunda åskådliggörs Jesu försoningsdöd med en bild hämtad från Gamla Testamentets offerritual.

Det är många betydelsefulla frågor kring denna medalj, som vi tills vidare måste lämna obesvarade. När och var är den utförd? Är den ett beställningsarbete och vem var beställaren? Vilken förlaga har konstnären haft? Säkerligen ställer MYNTKONTAKT utrymme till förfogande, om någon av våra läsare vill komplettera – eller korrigera! – vår skildring på någon punkt.

Torgny Lindgren

GUSTAV II ADOLFS BEGRAVNINGSMYNT: ETT TILLÄGG

MYNTKONTAKT 1979/7 (oktober) innehöll s 132–134 en artikel av B Hemmingsson, vari en serie likartade guld- och silvermynt med Gustav II Adolfs bild på åtsidan, en inskriftstavla vari STANS ACIE PUGNANS VINCENS MORIENSQ: TRIUMPHAT på frånsidan, katalogiserades och redovisades till vikt, storlek, proveniens etc. Den uppfattningen framfördes – på goda grunder – att serien torde ha slagits till Gustav II Adolfs begravning i Stockholm den 22 juni 1634. Emellertid har vi några förbisedda, tryckta redogörelser från 1600-talet, som måste anses förvandla en mycket sannolik identifiering av de nämnda kastpenningarna till verklig visshet. Själva begravningen finns skildrad i två samtida småtryck ett på tyska och ett på franska (se Johan Grönstedt: *Konung Gustaf II Adolfs död och likbegängelse*, separatträck till Svenska hoffester: Sveriges och Stockholms historia under drottning Christinas regering 1633–1654, Sthlm 1912). Av dessa framgår, att i den stora processionen fördes kistan närmast efter de fem höga riksämbetsmännen, som bar riksregalierna. Den tunga kistan bars av sextio adelsmän, fördelade i tre bärlag – endast tjugo var alltså sysselsatta med att bära det kungliga liket, medan de övriga fyrtio vilade sig till

dess att det blev deras tur att avlösa. De som för tillfället inte var engagerade, gick före, bredvid och bakom kistan. De som gick främst, kastade ut minnespenningar åt folket. Vill man sedan veta, vilken sorts minnespenningar det rörde sig om, får vi vända oss till en samtida historiker och rättslärare, Johan Loccenius.

Loccenius var född i Holstein 1598 och hade promoverats till jur dr i Leiden när han 1625 blev kallad till Uppsala universitet. Han blev redan 1627 professor i historia, innehade

senare bl a en professor i juridik, var rikshistoriograf, preses för Antikvitetskollegiet m m samt utnämndes 1666 till professor honorarius vid juridiska fakulteten. Han var en mångsidig och lärd man, som bl a 1647 utgav *Antiquitatum sveogothicarum* (nya upplagor, senast 1676, med tillägg), vari han i ett kapitel såsom den förste i tryck skildrar äldre svenska myntförhållanden. Hans svenska historia, *Rerum svecicarum historia*, kom 1654 i sin första upplaga och anses epokgörande, ef-

ANTIK-
KONST- OCH SAMLARMÄSSAN
BORÅS-80

TORSDAG—FREDAG—LÖRDAG—SÖNDAG 23—26 OKT. 1980

BORÅSMÄSSAN, Box 472, 501 07 Borås Tel. 033/10 11 41

tersom han försökt gå till de ursprungliga källorna. Nya omarbetade upplagor kom 1662 och 1676. Arbetet går från äldsta tid fram till hans egen – det är alltså även en samtids-historia. Eftersom skildringen är på latin, har den i våra dagar sannolikt en begränsad läsekrets. Inte ens våra mera latinkunniga numismatiker under 1800-talet har observerat, att Loccenii *Historia* innehåller upplysningar om myntförhållanden. Här skall ett parti citeras (efter 1662 års upplaga, s 607). Författaren behandlar Gustav II Adolfs likfärd och kommer så in på begravningen i Stockholm 1634. Han säger: "Nummi aurei & argentei in Exsequiis sparsi, Regis imaginem cum hac inscriptione praeferebant: STANS.A-

CIE.PUGNANS.VINCENS. MORIENSQUE.TRIUMPHAT.", vilket något fritt kan översättas som följer: "De mynt av guld och silver som utkastades under liktåget, bar Konungens bild med följande inskrift: STÅNDFAST I STRIDEN TRIUMFERAR HAN SEGRANDE OCH DÖENDE".

Mynten i fråga är, som nämnts i ovancerade artikel, beskrivna av B E Hildebrand (Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt. . . , I. Sthlm 1874, Gustav II Adolf nr 180–185). Ett av dem har avbildats ovan som ledning för nytillkomna läsare.

Till sist skall i detta sammanhang en annan notis tas fram ur glömskan, som kanske kan, insatt i sitt

rätta sammanhang, leda till identifiering av ännu något av praktmynten slagna till minne av den döde kungen. Den ovan omnämnde Grönstedt säger på s 111 följande:

"Då begravningen var avslutad och processionen återvänt till slotet, anrättades där enligt tidens sed ett magnifikt graföl 'för them som haft omak widh begraffningen och ärepenningar til 8 lodh i wigheten så godt som 4 Riksdaler stycket, Konungens contrefait etc. utdelades som föräringh'."

Notisförfattaren lämnar åt läsaren att komma med förslag om vilket praktmynt eller vilken medalj som kan ha avsetts.

LLI

Fig. 1. "Vasken" vid Ädelfors guldgruva, nedlagd 1898. Foto: Vetlanda museum.

Smäländsk gruva gav 18 000 guldmynt

Av Harald Wideen

Bland våra gamla svenska mynt med kungaporträtt räknas 1700-talets som de förnämsta. Gustav III:s stora silverriksdaler med val-

språket Fäderneslandet är kanske det mest bekanta – verkligen något att hålla i handen, något att avnjuta, avlyssna.

Skulle några dåtida mynt kunna mäta sig med riksdalarna, skulle det vara dukaterna. Visserligen är de inte större än en nutida femtioöring, men de är slagna i guld, och det ställer dem i en klass för sig. Härtill kommer att en del av dukaterna från 1700-talet är försedda

med Smäländs vapen. De är slagna av smäländskt guld.

I Alseda och Ökna socknar öster om Vetlanda finns kopparkis i bergen. I Kleva gruva hade man brutit koppar sedan 1691, då det 1838 upptäcktes att man här också kunde utvinna nickel. År 1737 hittade trumpetaren Askegren ett nytt malmstreck på en bergsrygg på Kolhagen under Germundsryd, vilket föranledde häradsjägaren Stenborg och

bonden Germund Jonsson från Björkholms by att leta och "skärpa" vidare. Det var på våren 1738, och det var koppar man sökte. Men de fann också i den rostfärgade kvartsen små glänsande gula korn och blad, vilka de tog för att vara mässing. Åtminstone berättar sängen så.

Några dagar senare uppsökte Stenborg bergmästare Swab i Kleva kopparverk och denne besiktigade det nya gruvhålet, som emellertid var fyllt med vatten. Dagen därpå, den 19 april, fick Swab av Stenborg en guldrök tuff och skickade den med en rapport till Bergskollegium. Sveriges första egentliga guldfyndighet var påträffad. I juli fann den nitiska Swab ännu en. Fyndplatserna i Ökna och Alseda döptes nu om till Kronoberget och Ädelfors.

Fig 3. Smäländsk dukat 1765.

I väntan på myndigheternas beslut rörande dessa nya nationaltillgångar blev gruvhålen tilltäppta med grästensblock. Till upptäckarna utbetalades rundliga kontanta ersättningar, liksom till jordägarna. Glädjen och förhoppningarna var så stora att också Swab, som ändå verkat å ämbetets vägnar, fick penningbelöning.

Fig 4. Samma som Fig 3 men förstörd.

240 1741. Oct. Nov. Dec.

Skylten eller Cartouchen Smäländska Wapnet, som af hogsående ritning närmare kan ses.

Fig 2. I Vetenskaps Akademiens Handlingar blev det nya svenska guldets beskrivet och dess präglade produkter vederbörligen avbildade i kopparstick.

Två medaljer – 18 000 dukater

Frihetstidens näringsliv var i hög grad inriktat på nationella nyttigheter. De officiella belöningsmedaljerna hette "Länder fridsamt intagne" (dvs nyodling), "För byggande av stenhus på landet", "Till heder för den kvinna, som fint och snällt kan spinna". Dukatomyntningen hade varit baserad på guld från Östra Silvberget i Dalarna och på Ostindiskt guld, infört av Kompaniet. De sistnämnda dukaterna har som tecken härpå en uppåtgående sol i nederkanten.

Nu skulle man mynta smäländskt guld, och det startades 1741, med hel- och halvdukater, 1750 endast heldukat. Sistnämnda år, då prins Adolf Fredrik och hans gemål Lovisa Ulrika besökte Bergskollegiets museum, besågs de kära guldtufferna från Ädelfors, och kollegiet hade av sådana prover låtit tillverka två

större guldmedaljer med de höga gästernas bilder, ett arbete av gravören Fehrman. Båda exemplaren finns i behåll, det ena i Stockholm, det andra i Uppsala.

De svenska dukaterna har nedtill i fränsidans prägel Smäländs vapenbild, och det sista bär årtalet 1801. Sammanlagt utmyntades 1741–1801 omkr. 18 000 hel- och halvdukater av ädelforsguld till en sammanlagd vikt av 62 kg. Totalt utvanns här, innan gruvan 1898 lades ned, 141,5 kg bergfint guld.

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 9 sändes gratis
på begäran

**KÖPER
BYTER
SÄLJER**

MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:
Vard. 10-18
Lörd. 10-13

FÖRÄNDRINGARNA I SEDELTRYCKET 1863 OCH 1865

Av TORGNÝ LINDGREN

Bankofullmäktige dryftade vid sitt sammanträde den 19 maj 1862 olika förslag till förbättring av riksbankens sedlar. De gav då föreståndaren för bankens sedeltryckeri, professor Jonas Bagge, två uppdrag. Dels skulle han anskaffa prov på sådana färgstoffer för färgläggning av bankens sedlar, att mera varaktighet kunde påräknas "än vid begagnande af nu använda färgblandningar", på samma gång som möjligheten av fotografisk efterbildning försvårades. Dels skulle han tillverka plåtar till förändrat bottentryck för bankens sedlar å 5 riksdaler riksmünt.

Bagge kunde vid bankofullmäktiges sammanträde den 16 juli 1863 förete prov å nytt sådant bottentryck; därjämte visade han förslag till röd färg. Bankofullmäktige godkände såväl förslaget till bottentryck som färgprovet. Om det nya bottentrycket meddelade Bagge vid sammanträdet, "att detta bottentryck särskiljde sig från det förut begagnade i följande omständigheter: Våglineerna, hvaraf mönstret består, äro i det senare ledda så, att de figurer, som af dem bildas, äro mera bestämda än i det förra;

I det sednare äro mellanrummen mellan lineerna färgade och sjelfva lineerna hvita, då deremot i det förra lineerna äro färgade och mellanrummen hvita;

Dessa lineer äro uti det sednare dragna på ett sätt, som gör att ögat lättare kan urskilja dem från hvarandra, än som är möjligt med lineerna uti det förra".

Bankofullmäktige underrättade kungl. maj:t om den beslutade förändringen i bottentrycket för bankens sedlar å 5 riksdaler riksmünt. På deras hemställdan utfärdade kungl. maj:t den 28 augusti 1863 kungörelse (Svensk Författningssamling nr 45, s 3), "angående förändrat bottentryck på Rikets Ständers Banks sedlar å 5 Rdr". Den utförliga redogörelse för skillnaderna mellan det tidigare och det senare

sedlar å 1 riksdaler riksmünt förfalskades till femriksdalersedlar. Detta problem dryftades av bankofullmäktige vid deras sammanträde den 22 september 1864. De konstaterade då, "att sedlar å 1 rdr med större lätthet kunde eftergöras till likhet med de sedlar å 5 rdr, hvilka äro

Ill. 1. Sedel å 5 riksdaler riksmünt med tidigare bottentryck

bottentrycket, som Bagge lämnade till bankofullmäktiges protokoll, reducerades högst betydligt i kungörelsen; där heter det endast, "att våglinierna, hvaraf det tryckta mönstret består, bilda mera bestämda figurer, och att liniernas mellanrum, men icke sjelfva linierna, äro färgade".

Skillnaderna mellan de båda bottentrycken framgår av ill. 1, som visar det *tidigare* bottentrycket, och ill. 2, som visar det *senare* bottentrycket.

Det förekom vid denna tid, att

försedda med tillförene begagnade täta bottentryck, än med de sedlar å 5 rdr, hvilka nu utgifvas, enär bottentrycket å dessa sednare väsendtligen skiljer sig från bottentrycket å sedlarne af 1 rdrs valören". Bankofullmäktige beslöt, att sedlar å 5 riksdaler riksmünt med det tidigare bottentrycket inte vidare skulle lämnas ut från banken.

Vid detta tillfälle framhöll bankofullmäktige, att det var svårt att skilja mellan riktiga och eftergjorda sedlar, om sedlarna i cirkulationen var skrynkliga, smutsiga och slitna.

Ill. 2. Sedel å 5 riksdaler riksmünt med senare bottentryck

Därför bestämde de, att bankens kassörer över huvud taget inte fick lämna ut andra sedlar än sådana, som "till alla sina delar kunde af allmänheten granskas".

Men nya fall av förfalskning av enriksdalersedlar till femriksdalersedlar upptäcktes. Vid bankofullmäktiges sammanträde den 1 december 1864 meddelade chefen för bankens inre förvaltning, bankofullmäktigen Anders Wilhelm Björck, att han hade låtit uppgöra ett förslag till förändring av trycket på enriksdalersedlarna, som i möjligaste mån skulle förhindra förfalskning av dessa sedlar till femriksdalersedlar. Enligt förslaget skulle sedelvalören "i bokstäfver anbringas å midten af sedeln förmedelst konsttryck i samma färg, som det öfriga undertrycket"; vidare skulle "den i sedeln midt med svart utförda vignett, hvare sedelvalören jemväl är anbragt, till skillnad ifrån samma vignett å 5 rdrssedlarna hädaneftre blifva oval i stället för firsidig". Bankofullmäktige gillade de föreslagna förändringarna. Bagge skulle så skyndsamt som möjligt förfärdiga behöfliga tryckplåtar i enlighet med förslaget.

Till bankofullmäktiges sammanträde den 16 mars 1865 lämnade Bagge in provtryck; de godkändes av fullmäktige. Bagge upplyste, "att skiljaktigheterna från de för närvarande brukliga 1 rdrssedlarna vore följande:

Det gröna bottentrycket har i midten bokstäfverna EN i guiljocheradt mönster, då deremot dessa bokstäfver saknas på de nuvarande sedlar-

Ill. 3. Sedel å 1 riksdaler riksmünt med tidigare tryck

ne, å hvilka medlersta fältet är aldeles utan bottentryck.

I svarta trycket på proftrycken utgöres mittelvalören af bokstäfverna EN på en konstgraverad oval botten, men på nuvarande sedlarna af samma bokstäfver på en konstgraverad botten i form af en aflång fyrkant".

På bankofullmäktiges hemställdan utfärdade kungl. maj: den 21 april 1865 kungörelse (Svensk Författningssamling nr 21) "angående förändring i trycket å Rikets Ständers Banks sedlar af En Riksdalers valör". Även i denna kungörelse är Bagges redogörelse för skillnaderna betydligt minskad. I kungörelsen heter det allenast, "att mittelvalören EN anbringas på konstgraverad oval botten i stället för å den nuvarande, som har form af en aflång fyrkant, samt att midt på sedeln med

grön färg tryckas bokstäfverna EN i guiljocheradt mönster".

Skillnaderna mellan trycken på enriksdalersedlarna framgår av ill. 3, som visar det tidigare trycket, och ill. 4, som visar det senare trycket.

Källor: bankofullmäktiges protokoll, riksarkivet, Rb 156-159.

Ill. 4. Sedel å 1 riksdaler riksmünt med senare tryck

Guldmynt

**köpes, säljes,
värderas**

Vill du erhålla våra lagerprislistor som kommer inom kort skicka ditt namn och adress (texta) till:

AB GULDMYNT

Sveavägen 24,
Box 7022, 103 86 Stockholm
Tel 08-20 54 50

En bukkett aktiebrev ur Bankmuseets, KMK, samlingar.

AKTIEBREV

Samlarhobby i tilltagande

Av Ernst Nathorst-Böös

Att samla aktier är inte särskilt originellt i den betydelsen att spara pengar för en regnig dag. Aktiesparande är i dagens Sverige en välbekant term och ingår ofta som slagord i den politiska debatten men därom skall vi inte tala.

Låt mig i stället uppehålla mig vid en annan form av aktiesparande nämligen den att samla aktiebrev som fastän de kanske för länge sedan upphört att svara mot en ekonomisk andel i ett företag ändå har dess innehavare mycket att bjuda. Sedan ett antal år har aktiesamlandet (som på engelska kallas Scripophily) blivit en utomordentligt observerad hobby vilket som en präriebrand svept över Europa. För

den som i likhet med berättaren av detta sysslat med aktiesamlade redan på 1960-talet för räkning Bankmuseet och då vann ringa eller inget gehör för synpunkterna är det lustigt att nu sitta på första parkett och iakttaga det nyvaknade och mycket glädjande intresset som aktiebrev är föremål för.

Vad kan nu aktiebrev ge. Svaret är försett med många olika aspekter men innan vi går in på dem skall vi kanske något uppehålla oss vid aktiebrevets historia. Om man utgår från en av juridikens gyllene regler nämligen att man alltid skall ta skriftligt är det egentligen förvånansvärt att det dröjde så länge innan aktiebrev växte fram i varje fall i vårt land men den mer organiserade aktivitet av ett affärsföretag som aktiebrevet är uttryck för förekom mera sällan och det är först under stormaktstiden som vi hört talas om företag med så många delägare att deras andel uttrycktes i vad som den gången kallades för lotter. Ett ord som på intet sätt får förblandas med mera hasarbetonade företag. I sin utomordentliga översikt över de svenska aktiebrev vilken utkom 1925 framhåller Govert Indebetö att 1717 grundades ett saltsjunderikompani med inte mindre än

200 000 lotter. Det kan med skäl ifrågasättas om bolaget verkligen kom att bedriva någon verksamhet. I Rinnmans bergverkslexikon omnämnes försök att på detta sätt vinna salt ur havsvatten men säger författaren försöken blev utan ekonomisk framgång. Ett företag som startades näst sista året av Karl XII:s levnad, då Sverige befann sig i ett trängt ekonomiskt läge lär ha haft svårt att överleva och vi kan i varje fall nu efteråt konstatera att några lotter ej är bevarade. Annorlunda ligger det emellertid till med vad som kanske kan rubriceras såsom det äldsta svenska aktiebrevet som stammar från Jonas Alströms i Alingsås anlagda "Manufactur-Wärk" varigenom grunden lades till den svenska textilindustrin. Bolaget grundades 1725 och Alström förstod väl att till sitt företag knyta samtidens framstående personligheter.

Undertecknarna av aktiebrevet var alla medlemmar av hattpartiet och bolaget fick riksdagshjälp, dagens etableringsstöd är uppenbarligen ingenting nytt. Dessa aktiebrev dyker då och då upp med mycket stora mellanrum och kan väl tillsammans med några andra från 1700-talet betraktas som tillhörande de svenska aktiernas inkunabler.

Till deras krets bör otvivelaktigt också räknas Ostindiska Kompaniets aktie. Bolaget startades redan 1731 men det är först aktierna från bolagets sista period efter 1782 som finns i behåll – bolaget gick omkull 1809 och det är anmärkningsvärt och kanske något beklagligt att överhuvudtaget de aktier som överlevt från gången tid alla representerar företag som förr eller senare kommit på fallrepet.

Det kan man inte säga om Diskontkompaniet som blott varade 15 år och sedan övergick i ett annat företag men däremot i hög grad om syskonföretag som Malmö Bankodiskont och Göta Kanals diskont. Vad gäller Malmöföretaget torde detta, ett av Sveriges första bankföretag, som resultat kunna redovisa den största bankkrasch som vårt land någonsin uppvisat.

Det skall sägas om alla dessa företags aktiebrev att de är vackra tryckalster ofta försedda med en synnerligen elegant vignett som kan berätta mycket om den tid då de framställdes och om dess typografiska uttrycksmedel. Ett av de allra vackraste är de aktiebrev i Porla Brunn som stundom förekommer och är försedda med bl a namnteck-

ningar av den berömde Jöns Jacob Berzelius.

Överhuvud innebär ett studium av de svenska aktierna från denna tid också ett studium av vad svensk företagsamhet den gången innebar. Kanaler och slussar stod högt i kurs och såväl i Frankrike, England och USA som i Sverige är aktiebrev uttryck härför. I Frankrike går fö kanalbyggandet 100 år längre tillbaka i tiden och i Sverige har Trollhätte kanal och slussverk samt Göta kanal fått uttryck i aktiebrev. De sistnämnda är i breven från 1833 försedda med en vacker vignett där Öster och Västerhav symboliserade av skäggiga dundergudar räcker varandra handen tvärs över Sverige. Överhuvudtaget innebar vatten en möjlighet till industriella aktiviteter sedan ångan börjat kunna merkantilt utnyttjas och aktiebrev med bilder av rykande ångbåtar förekommer flera gånger även om hjälpseglen finns med på de eleganta vignetterna.

Badinrättningar var ett annat företag för dagen. Stockholms fruntimmersbadinrättningar grundades bl a på Kastellholmen och hade drottningen som tillskyndare och ett vackert badhus av nästan tempellik-

nande karaktär söker locka aktieköpare på ett badhus i Göteborg 1828 medan Vaxholms Saltsjöbads AB bildades 1852.

I den spirande industrialismens spår bildades givetvis aktiebolag. I Åbo grundades ett skeppsvarv omkring 1840, i Krokfors ett gjuteribolag, i trakten av Örebro Johannes Borgs koboltverk och i Kaspersbo en silvergruva – detta blott för att ta några exempel ur högen.

Viktiga var de bankbolag som bildades efter skotsk förebild och som blev sedelutgivande under hela 1800-talet. Ett tag hade vi faktiskt 30 privatbanker som gav ut egna sedlar. De är sällsynta aktiebrev nu för tiden men vittna alla om svensk företagsamhet som nästan utan undantag lyckades väl låt vara att Vadstenabanken på grund av en förskingring och andra på grund av otillräckligt aktiekapital kom att gå upp i större enheter i den bankfusionernas tid som åren runt 1900 kom att innebära. Tillsväxten av bolag med av Kungl Maj:t fastställda bolagsordningar steg under mitten av 1800-talet mycket raskt från kanske mindre än 10 om året till 200. Man var ej i och för sig tvungen att få oktroj men utan sådan var i avsak-

MYNTKONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

behöver

redaktionspersonal

LÄRORIKT MEN OBETALT ARBETE

För upplysningar skriv till:

Svenska Numismatiska Föreningen,
Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm

eller ring till någon av dessa:

Föreningens kansli 08/67 55 98

Göran Bergenstråhle arb 08/763 61 89

bost 08/771 93 60

Madeleine Greijer bost 08/756 86 62

Frank Olrog bost 08/26 14 57

Torbjörn Sundquist arb 08/743 81 55

bost 08/49 01 25

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR

MYNT • SEDLAR • MEDALJER

ORDNAR

Numismatisk litteratur

Lagerkatalog utkommer två gånger årligen

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

nad av lagstiftning delägarnas ansvar oklart. Den första lagstiftningen om aktiebolag kom 1848 för att efter ett och ett halft århundrade ersättas av nya lagar. Det var säkerligen alldeles nödvändigt ty vid 1896 års utgång hade vi 5 000 aktiebolag och mellan 1897 och till tiden efter det första världskriget registrerades inte mindre än nära 20 000. De flesta av dessa tillkom under krisåren. Vi skall strax återkomma därtill.

Aktiebrevens utseende började också förändra sig. På samma sätt som tidigare försökte de givetvis förmedla positiva uppgifter om företagen men de erhöll från denna tid ett flerfärgstryck som har mycket av säkerhetsstryckets karaktär d v s sådant tryck som rikligt försågs med detaljer för att förhindra förfalskningar.

Nu skall här genast sägas att aktieförfalskningar verkligen hör till ovanligheten såväl i Sverige som i utlandet. Vi måste nå fram till de beryktade Kreugerobligationerna (vilka visserligen inte hade karaktären av aktier men till sin utformning var likartade) för att vi med något skäl i varje fall kan tala om möjligheten till förfalskning. Frågan är inte utredd. Om jag minns rätt förekom på 60-talet några Saabaktier som var förfalskade men därmed tror jag detta kapitel kan avslutas. Aktierna trycktes ofta vid denna tid hos C A Nymans tryckeri i Stockholm och därefter i stor utsträckning hos Litografiska aktiebolaget i Norrköping som numera som så många andra tryckerier uppgått i Esselte. Säkerhetsstrycket förändrade som sagt stilen. En ram av spetsmönster förekom ofta samt s k guillocher en metod att med en maskin rita ett varierande mönster där samma linjer upprepas med någon förskjutning som är mycket svårt att efterbilda.

Vi har ett par gånger tidigare nämnt att själva samhällsstrukturen också förändrade aktiebrevens när järnvägen kom till Sverige. Då uppstod en mängd privata järnvägsföretag och det är helt naturligt att järnvägskartor kom att pryda aktiebrevens och att en mängd pigga till synes leksakståg släppte ut sin muntra rök i aktiebrevens ornament. Järnvägs-museet i Gävle torde ha ett stort bestånd av sådana aktier ty som privata företag och kanske också som järnvägare är de ett minne blott. Industriell verksamhet satte överhuvudtaget sin prägel på aktiebrevens

och de framväxande industriella företagen längs norrlandskusten i trävarubaronernas tecken och baggeböleriets gyllene tidevarv kan vi också observera i aktiebrevens.

En liten utvikning förtjänar nu obligationen. Sådana har utgivits i Sverige sedan 1800-talets första hälft. De har genomgått samma utveckling som aktiebrevens rent typografiskt sett. När 1900-talet bryter in är aktiebrev ingenting märkligt och i ganska många svenska hem finns än idag sådana från denna tid som bär vittne om felslagna förhoppningar eller helt enkelt företagsamhet som inte längre har någon plats i samhället. Stockholms knappfabrik är sedan länge blott ett minne när knapparna numer tillverkas på annat sätt och drömmen om att finna olja i Dalarna vändes nog till stor besvikelse. De muntra tomtar som befolkar aktiebrevens till Sala zinkgruva lär inte ha kunnat skingra vemodet över att företaget gick över styr.

Det första världskriget resulterade i bland annat för vårt land en hektisk affärsverksamhet. Vill någon studera detta kan han läsa t ex *Bason & Comp.* av pseudonymen *Hausse Baisse* eller *Grängesberg* av *W A:son Grebst* i bägge fallen inte odelat nöjsam läsning. Gulaschfurstarnas tid tog emellertid slut och den svenska börsen och aktiehandeln fick under ganska smärtsamma former nyktra till efter 10-talets aktierus.

Seden att trycka vackra aktiebrev minskades så småningom. Det var kostsamt och onödigt och Esselte tillhandahöll så praktiska aktiebrev där det bara var att skriva dit namnet. Nu befinner vi oss i VPC-tiden och aktiernas 250 åriga historia krymper långsamt.

I stället kommer aktiesamlarna. Vi behöver lyckligtvis inte tro, att alla dessa bevis på svensk företagssamhet kommer att försvinna. Man specialsamlar aktier med båtar, aktier med tåg, aktier med kända personers namn och aktier i största allmänhet. Det är som tidigare sagts en högst florerande hobby. I utlandet är det likadant och utbudet är naturligtvis störst i de stora i-länderna. Det finns emellertid en särskild källa till inköp som avslutningsvis skall beröras. På aktiebörsen i London noteras kejsrerliga kinesiska aktier, ryska tsaraktier och aktier från demokratins Ungern. Till mycket låga men dock priser byter de ägare, vitt-

nande på samma sätt som de övriga här omtalade om människans aldrig upphörande dröm om materiell lycka – helst någon som vinnes utan att man egentligen behöver anstränga sig.

KONTAKT-PUNKTEN

ORDFÖRANDEKONFEREN-SEN äger rum i Örebro lördagen den 25 oktober. Avsikten med denna träff är att diskutera olika klubbars problem samt att ge information om vad som pågår inom olika områden t ex om det arbete som nu genomförs om kvalitetsbedömning och ett stort arbete över förfalskningar. Dessa två frågor samt organisatoriska problem blir säkert av stort intresse för konferensdeltagarna.

Vi efterlyste i förra numret förslag till träffar från föreningens medlemmar. Antagligen har sommaruppehållet ännu inte slutat verka, för resultatet är skäligen magert.

Ett påpekande i detta sammanhang som nog är berättigat är att "sektionsträffarna" inte är avsedda enbart för en liten klick specialister. Både de och vi ser med glädje andra besökare dessa kvällar. Att ett visst område inte "hör till mitt gebit" är inget skäl att utebli. Det finns många och goda synpunkter att inhämta vilket område samlandet än gäller.

Tänk på de välordnade och intressanta kvällar, som anordnades av ett par av våra ledande mynhandlare i våras. De hade mycket att ge. Likaså kvällen hos Timmermansorden.

På grund av anhopning av olika träffar och möten tvingas vi flytta fram Helsingforsbesöket ev till vårsidan. Men vi återkommer i frågan.

KC

En dekoration med järnmynt (2)

Under rubriken "En dekoration med järnmynt" beskrives i MYNT-KONTAKT Nr 5/1978 sid. 149 en cirkelformad järnplåt med nio infällda järnmynt tillhörig Karl Hæffner-Flodman i Växjö. Järnplåten benämnes dekoration eftersom den upptill är försedd med en tapp med ett hål i, genom vilket ett rött sidenband är draget. Beskrivningen slutar med en uppmaning till MYNT-KONTAKTS läsare att meddela sig med redaktionen om man sett något liknande.

Kurt Öhrström i Saltsjöbaden äger en dekoration, vars åtsida avbildas här i skala 3:4 (foto Jüri Tamsalu), som är mycket lik den i MYNTKONTAKT Nr 5/1978 presenterade. I denna "dekoration 2" är följande svenska järnmynt infällda: 5 öre 1919, 2 öre 1917, 2 öre 1918 (2 ex), 2 öre 1919, 1 öre 1918 (2 ex) samt 1 öre 1919 (2 ex). Den är inte försedd med något rött sidenband och har veterligen aldrig varit det. I övrigt är de bägge föremålen släen-

de lika: de har samma storlek (90 mm diameter) och mynten är likadant placerade (femöringen dock vänd så att dess frånsida ses på dekorationens åtsida).

Man kan med fog antaga att de båda dekorationerna har samma ur-

sprung. Om man får tro den familjetradition som Kurt Öhrström hänvisar till skall de ha tillverkats omkring år 1920 av hans farbror John Öhrström hos A.W. Öhrström & Son Plåtslageri AB i Stockholm.

Klas Öhrström

PEO

PEO

*Vi betalar bra för
guld, silver och silvermynt*

KÖPER SÄLJER BYTER

mynt • sedlar • medaljer
aktiebrev • frimärken
brev • vykort

PEO Mynt & Frimärken AB

Drottninggatan 29 – Telefon 08/21 12 10

Box 162 45 S-103 25 STOCKHOLM

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening och Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper.

PEO

PEO

FRÅGE-SPALTEN

Om du vill göra en fråga om ett mynt eller något annat föremål i din egen eller någon annans samling eller du vill diskutera någon uppgift i den numismatiska litteraturen, så skriv till MYNTKONTAKTS FRÅGE-SPALT.

Suomalaiset lukijamme voivat, jos niin haluavat, kirjoittaa kysymyksensä suomeksi. Me käänämme mielellämme kysymykset suomesta ruotsiksi.

Fråga:

I *Myntdirektörens underdåniga berättelse för år 1921* läser vi på sidan 5 om de under nämnda år präglade guldmynten följande:

”Av guldmynt har under året klingats, uppräknats och godkänts ett belopp av 515 000 kronor i 5-kronor.

Sammanlagda vikten, antalet och värdet av de under året präglade 5-kronorna inhämtas av följande sammanställning:

Myntslag	Vikt kg	Antal st	Värde kr
5-kronor	230,7537	103.000	515.000”.

I en not på samma sida får vi veta: ”På klingningen uppstår ingen förlust”.

Vad betyder det, att guldmynten *klingades*? Hur gick *klingningen* till?

Några år senare, på sidan 4 i årsberättelsen för år 1925, omtalas tillverkningen av guldjugokronor. Då omnämnes inte någon *klingning* utan det heter bara:

”Sammanlagda vikten, antalet och värdet av de under året präglade guldmynten framgår av följande sammanställning:

Myntslag	Vikt kg	Antal st	Värde kr
20-kronor	3.470,0113	387.257	7.745.140”.

Varför omtalas inte någon *klingning* i det senare fallet? Är det därför att årsberättelsen över huvud taget har blivit knapphändigare, eller beror det på att myntverket slutat att *klinga* guldmynt – vad det nu var för något.

S. Bolin, Tensta

Svar:

Troligen finns ingen arbetsbeskrivning över klingning av guldmynt. Men Anton Nilsson som pensionerades 1948 och som utförde klingningen har berättat hur det gick till.

Mynten fick falla ner ett och ett från ca 20 centimeters höjd mot ett lämpligt utformat fyrkantigt städ med ytan 10 x 10 cm och insatt i en kraftig stubbe. På klangen hördes om mynten var felfria.

Om klingning utfördes på 1925 års guldmynt är icke antecknat. Att orden klingats, uppräknats och godkänts icke är med i texten i 1925 års redogörelse kan tänkas bero på att ordalydelsen i 1921 års redogörelse ansågs för omständlig.

Tore Almqvist, Stockholm

Klingningsstädet från Kungl Myntet i Stockholm

Fråga:

Äger ett exemplar av B E Hildebrands bok om anglosachsiska mynt på *extra tjockt* papper. Hur många exemplar trycktes på detta sätt?

N.-U. Fornander, Stockholm

Svar:

Som pensionerad utgav riksantikvarie Bror Emil Hildebrand 1881 en omarbetad och utökad upplaga av sin ”Anglosachsiska mynt i svenska Kongliga Myntkabinetet, funna i Sveriges jord”. Liksom den tidigare förlades den av Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Åtminstone vid denna tid arbetade Akademien i hög grad sub specie aeternitatis – upplagan var inte slutsåld förrän på 1970-talet! Detta var naturligtvis obekant för de flesta utländska antikvariat och mynthandlare och i England begärde man för 10 år sedan 36 pund för ett exemplar på *tunt* papp, medan Akademien väl aldrig fick mer än 50 kr (efter prishöjning; mitt fick jag på 1950-talet för 12!). Som bekant har mer anglosaxiska mynt från vikingatiden hittats i Sverige (och särskilt på Gotland) än i hela Storbritannien, varför seriösa forskare och samlare gärna skaffar sig Hildebrand, trots att den är skriven på svenska.

I verifikationspärmen för 1881 i Vitterhetsakademiens arkiv (förvarad hos Riksantikvarieämbetet) kan man inhämta åtskilliga uppgifter från fakturorna. Kongl. Boktryckeriet P. A. Norstedt och Söner tryckte 1000 exemplar och inkl. papper (varav en del tjockt) tog de 1,850 kr. Denna räkning säger dock ingenting om fördelningen mellan exemplar på vanligt och på tjockt papper. C. F. Lindberg graverade planscherna i flera omgångar för totalt 608 kr, medan A. Björklunds sten-, koppar- och ståltryckeri tog 260 kr för tryckningen. Graveringen av en extra myntbild på s. 4 utfördes av Evald Hansen och han fick 10 kr för detta. Den sista fakturan ger äntligen svaret. M. Anderssons Bokbinderi i Stockholm klistrade och häftade 900 exemplar samt band in 100 exemplar på tjockt papper. För detta erhöll de 339 kr. Av den i våra ögon blygsamma totalupplagan var alltså 100 i ”lyxutförande”.

LLt

Fråga:

När var det riksbankens skyldighet att inlösa sina sedlar med guldmynt avskaffades? Var det inte i september 1931?

Aron Ekman, Uppsala

Svar:

Nej, det var det inte, men låt mig börja från början. I ett tillägg till 72 § i 1809 års regeringsform stadgades, att riksbanken hade ovillkorlig skyldighet att inlösa sina sedlar "med guld efter deras lydelse", det vill säga med guldmynt enligt lagen om rikets mynt den 30 maj 1873. I anledning av stark guldutströmning på sensommaren 1914, föranledd av krigshotet, nödgades bankofullmäktige göra framställning till bankoutskottet rörande suspension tills vidare av gällande inlösningsbestämmelser. Bankoutskottet och

därefter riksdagens båda kamrar godkände, att inlösningsen av sedlarna inställdes. För att bringa denna av nödläget förorsakade åtgärd i överensstämmelse med lag beslöt statsmakterna 1914–1915 genom ett nytt tillägg till 72 § i regeringsformen att bemyndiga kungl. maj:t att om det med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövades oundgängligt meddela riksbanken tidsbegränsad befrielse från plikten att inlösa sina sedlar med guld; sådan befrielse skulle dock alltid snarast möjligt prövas av riksdagen. Med stöd i detta bemyndigande suspenderade kungl. maj:t riksbankens sedelinlösningskyldighet dels 1915–1916, dels 1920–1924. I samband med den svåra internationella finanskrisen på sensommaren 1931 blev riksbanken från den 28 september nämnda år ånyo befriad från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld. Befrielsen gällde två må-

nader; den förlängdes efter hand först för några månader i taget, från 1938 för ett år i taget. Man kan inte säga, att riksbankens inlösningskyldighet därmed avskaffades: det är riktigare att säga, att den suspenderades. Genom ett stort antal kungörelser – jag har räknat till inte mindre än 56 stycken! – förlängdes befrielsen successivt intill utgången av 1974. Sedan behövde den inte förlängas mer. Den 1 januari 1975 började vår nuvarande regeringsform tillämpas. Om riksbankens sedelutgivning stadgar den i 9 kapitlet 13 § kort och gott: "Endast riksbanken har rätt att utgiva sedlar". Någon skyldighet för riksbanken att inlösa sina sedlar omtalas inte. Den nya regeringsformen innebar, att den dittills i grundlag stadgade skyldigheten för riksbanken att inlösa sina sedlar med guld avskaffades.

Torgny Lindgren, Uppsala

Musica in nummis

Inom numismatiken finns – liksom inom så många andra samlarområden – utrymme för den enskildes specialintresse. Är Du även fängslad av musikens värld kan Du inom numismatikens ram finna många synliga bevis på musiklivets betydelse i olika avseenden.

Några verk kan hjälpa Dig till rätta i Ditt samlande. Det bästa verket är f n Paul Niggls "Musiker-Medaillen" (utgivet 1965). Boken beskriver inte blott medaljer och plaketter utan även mynt och poletter. Ur boken inhämtas, – att "tio-i-topp"-listan (antal medaljer etc) hade år 1965 följande utse-

ende, när det gäller kompositörer:

Ludvig van Beethoven	179
Richard Wagner	148
Wolfgang Amadeus Mozart	133
Franz Liszt	107
Giuseppe Verdi	80
Franz Schubert	70
Georg Friedrich Händel	62
Josef Haydn	46
Johann Sebastian Bach	42
Frederic Chopin	39
– att följande svenskar finns med i boken:	
C M Bellman	3
E G Geijer	3
A F Lindblad	1
Jenny Lind	17

Christina Nilsson 1
Hilding Rosenberg 1
E G von Rosen (organist) 1
– att Jenny Lind intager första platsen bland all världens utövare av musik,
– att den första medaljen över Bach utgavs först år 1880 (!), medan då redan fanns mer än 15 objekt över Händel,
– att Händel var så berömd i England, att ca 25 tokens präglades med hans porträtt av ett par städer (bl a Coventry).

Niggil har även gett ut "Grosse Dirigenten auf Medaillen" (1967).

Till musiklivet hörande personligheter finns också behandlade i Daniel M Friedenbergs "Great Jewish Portraits in Metal. Selected plaques and medals from the Samuel Friedenberg Collection of the Jewish Museum" i New York.

Till ovanstående lista över "medaljerade" svenskar bör dock lämnas den kompletterande upplysningen, att numera tillkommit ett par medaljer över Birgit Nilsson.

NUF

**GYNNA
MYNTKONTAKTS
ANNONSÖRER**

RECENSIONER

Harry Glück – Jan L. Hyllengren: Årtalsförteckning över svenska mynt med värderingspriser gällande 1980, "HG 80". 21 omarbetade, utökade och illustrerade upplagan. Hirsch Mynthandel AB Stockholm 1980. 411 s, ca pris inb. 110 kr inkl. moms.

Det är nu snart 30 år sedan första upplagan av denna årtalsförteckning utkom. Samlare har varit hänvisade till detta verk vad gäller prisutvecklingen på svenska mynt. Först år 1976 utgavs en lika omfattande årtalsförteckning, nämligen Sveriges Mynt 1521–1977. Genom att två årtalsförteckningar nu finns för det svenska myntmaterialet kan samlarna jämföra detta på ett sätt som de tidigare inte haft möjlighet till. Författarna till böckerna har haft olika ambitioner när de sammanställt dem. Detta är värdefullt för samlarna genom att de kan jämföra olika urval av samma material, vissa varianter finns i den ena men inte i den andra förteckningen. Nackdelen med att ha två förteckningar som har olika urval är att det kan skapa desorientering hos läsarna.

I HG 80 har en del omarbetningar gjorts. En nyhet är att varje regent har försetts med en kortfattad biografi. De tidigare använda raritetsbeteckningarna har tagits bort. Beteckningen "off. s. + 1 ex" har ersatts med "ER". Konstigt nog har man inte gjort denna förändring konsekvent, eftersom de gamla beteckningarna kvarstår i avdelningen för provmynt efter år 1800. Värderingspriser för kvalitet 1+ har tillkommit för alla mynten före 1818. Hänvisningarna till Tingström Svensk Numismatisk Uppslagsbok har tagits bort. Varje mynttyp har åsatts en stor bokstav i de fall där mer än en typ av ifrågavarande valör förekommer. Denna bokstav motsvaras av en illustration. Ibland försvinner typbokstaven under bilden och i texten. Istället betecknas myntet med ett "HG-nummer" under bilden. Detta system underlättar inte förståelsen av en ofta mycket komplicerad flora av mynttyper. Som exempel kan läsaren studera förteckningen över Kristinas 1-marksmynt på sid 138ff. I samband med studiet av bilderna på sid 139 förväns man över att utgivaren här

– och även på många andra ställen i HG 80 – använt teckningar som illustrationer. Detta är väl ändå inte nödvändigt 1980! Dessutom är ofta teckningarna/kalkeringarna? av dålig kvalitet. I övrigt är illustrationerna inte av den kvalitet man önskar sig i ett verk av denna typ. Ibland är fotona för ljusa och ibland för mörka vilket inte underlättar identifieringen av mynten.

Den mest kontroversiella nyheten i HG 80 är omgrupperingen av Gustav Vasas mynt. Väsentligen indelas mynten i två perioder 1521–1534, och 1534–1560, denna indelning har man behållit från föregående upplaga. Huvudindelingsgrunden inom varje period har ändrats till uppdelning efter valör. Tidigare delade man in mynten med hänsyn till vilken myntort de tillhörde. Utgivarens ambition har varit att underlätta för samlaren. Genom denna uppdelning har man lyckats i sina intentioner. Det är lättare för samlaren att på egen hand bestämma myntets valör än att bestämma dess myntort. Det finns emellertid en uppenbar avsikt med att ha olika gruppering i skilda referensverk; mynten blir nämligen mer svåridentifierade när man ska jämföra ett exemplar i olika verk. Katalogförfattare kan antagligen få huvudbry med vilken uppställning han ska använda. Å andra sidan skadar det inte att vänta och se hur samlarna reagerar.

Meningen med en bok av denna typ är att den ska tjäna som uppslagsverk för såväl nybörjare som för mer erfarna samlare. Eftersom detta innebär att boken är flitigt anlita ställs också det väsentliga kravet att den är tillförlitlig. Man tvingas tyvärr konstatera att HG 80 på grund av talrika felaktigheter inte håller inför detta krav. Utrymmet tillåter inte att vi tar upp alla de fel vi hittat utan här presenteras ett urval:

Vad gäller Gustav Vasas mynt borde man kanske ha behandlat ör-tugsmyntningen mera utförligt och medtagit något fler varianter. Dessa

mynt kan ju för en samlare vara ganska svåra att bestämma. Bilden på åtsidan av 4 skillingen 1535 typ C är felvänd! Bland Gustavs mynt finns även flera inkonsekvenser vad gäller kronologin. Johan III:s 3 mark i guld 1590 finns helt riktigt upptagen, men fransidans foto avbildar en kopia! Bildhänvisningen vad gäller 1604 års 4 mark HG typ A är felaktig. Vapnet på den aktuella 4 markens åtsida är inte det som hänvisningen gör gällande. Vissa av klipningmynten i koppar från 1625 har varit föremål för diskussion den senaste tiden, däribland fyrken vars akthet satts i tvivel. Det hade varit bra med ett påpekande om detta. Vad som skiljer Krell-mynten från de ordinarie präglingarna under Fredrik I:s tid är som bekant att de är präglade till dubbla vikten. T ex 1/2 riksdalern 1723 är präglad med en 1/4 riksdalers stampar, men den har sålunda samma vikt som 1/2 riksdaler. Illustrationen till myntet nr 91 på sid 218 är således felaktig, det är 1 riksdalern som man avbildat. Av de rara plåtmynten från Ljusnedal, slagna under Fredrik I saknas en valör helt, nämligen 2 daler SM.

Som tidigare nämnts innehåller HG 80 många sakfel, sammanblandningar och besynnerliga hänvisningar. En del av detta kan vara resultatet av dålig korrekturläsning. Man har haft för bråttom helt enkelt! Förhoppningsvis kan man till nästa utgåva räkna med att dessa brister är avhjälpta.

*Torbjörn Sundquist
Göran Wahlquist*

Avestadirektionens assignationer på Stora Kopparbergs Bergslags kassa

Torgny Lindgren publicerar i Blekingeboken 1980, s. 146ff, en uppsats om ett tidigare inte utforskat slag av sedelsubstitut, nämligen *Avestadirektionens assignationer på Stora Kopparbergs Bergslags kassa*. Anledningen till att uppsatserna publiceras i Blekingeboken är att det i Blekinge Museum i Karlskrona finns en unik sådan assignation; denna assignation har gett anledning till hela undersökningen.

Assignationerna utgavs under två perioder, dels 1790–91, dels 1808–11. De var alla utställda i riksgäldsvaluta. Samtliga annota-

tionsböcker över utfärdade och inlösta assignationer har bevarats till våra dagar i Stora Kopparbergs arkiv: de visar, att assignationer utfärdades till ett mycket stort antal men att de till allra största delen har blivit inlösta. Assignationsutgivningen motiverades i bägge fallen med rådande brist på skiljemynt och småsedlar.

Under den första utgivningsperioden var assignationerna tryckta i boktryck. Då utgavs assignationer i valörerna 16, 24 och 32 skillingar samt 1 och 1 1/2 riksdaler, allt riksgälds. Av assignationerna å skillingar är sex bevarade exemplar kända, alla förvarade i Kungl. Myntkabinettet, samtliga synnerligen nötta. Ingen bevarad assignation å 1 riksdaler är känd. Endast en bevarad assignation å 1 1/2 riksdaler är känd: det är den vi nyss nämnde, som finns i Blekinge Museum. I detta unika exemplar är valören förfalskad från 1 1/2 till 3/2 riksdaler (se ill. 1)

Under den andra utgivningsperioden var assignationerna tryckta medelst begagnande av en graverad plåt. Alla under denna period utfärdade assignationer hade valören 5 riksdaler riksgälds (se ill. 2).

Uppsatsen, som illustreras med sju mycket goda bilder efter skickligt tagna fotografier, fyller en lucka både i den bergslagshistoriska och i den numismatiska litteraturen.

Lindgren stöder sin framställning på Bergslagens protokoll och på ovannämnda annotationsböcker. Tyvärr belyser detta material inte problemet i vilken utsträckning assignationerna begagnades såsom betalningsmedel i allmänna rörelsen.

Marek Klibański

Observera

Stockholmsbesökare, som tillhör någon till Svenska Numismatiska Föreningen eller Nordisk Numismatisk Union ansluten förening, är alltid välkommen till Svenska Numismatiska Föreningens möten. Programdetaljer finns inspelade på föreningens automatiska telefonsvarare. (08/67 55 98)

AUKTIONER

Oktober 4 Frimärkshuset AB på Hotell Malmen, Stockholm

Oktober 18 Mynthandel Holmasto på Restaurang Adlon, Helsingfors

November 6-7 Svenska Numismatiska Föreningen på Historiska museerna, Stockholm

November 8 Hirsch Mynthandel på AB Ingenjörshuset, Malmskillnadsgatan 48, Stockholm

November 22-23 B. Ahlström Mynthandel AB på Operakällaren, Stockholm

November 29 SVEA Mynt & Frimärkshandel AB på Hotell Sheraton, Stockholm

November 23-24 Münzhandlung Lanz, Graz, Österrike

FÖRENINGAR

FAGERSTABYGDENS MYNTKLUBB sammanträder första helgfria måndagen i varje månad på AB Västanfors Industriens matsal, S Linjan, Fagersta. Upplýsningar tel 0223/116 71 e kl 17.00 och 0223/172 18 kl 8.30-16.00

FINSPÅNGS MYNTKLUBB sammanträder sista torsdagen i varje månad på Sparbanken Östergötland, Bergslagsvägen 4, Finspång. Upplýsningar tel 0122/103 89 e l 161 20.

FROSTA NUMISMATISKA FÖRENING har möte med auktion 30/10, 27/11 och 18/12 på Fritidsgården i Hörby kl 19.30. Visning från kl 18.30.

GÖTEBORGS NUMISMATISKA FÖRENING har möten kl 19.00 den 13/10, 10/11 och 8/12. Lokal: Traktören, Köpmangatan. Föreningen håller öppet hus i Schackspelets Hus, Haga Kyrkogata 3, kl 18.30-21.00 den 27/10 samt 24/11.

KATRINEHOLMS MYNTKLUBB har möten första helgfria onsdagen i varje månad på Restaurang Storstugan, Stortorget 1, Katrineholm. Upplýsningar tel 0150/210 45 e l 151 00.

KRISTIANSTADSORTENS NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion på Hemgården, Norretullsvägen 9, Kristianstad den 17/10, 21/11, 12/12.

MYNTKLUBBEN NICOPIA har möten andra måndagen i varje månad på Pensionärgården, V Trädgårdsgatan 57, Nyköping. Upplýsningar tel 0155/131 31, 133 09, 134 29.

Samlarföreningen S:t ERIK, Myntsektionen har möten den 2/10, 30/10 och 27/11 på Karlbergsvägen 32A, Stockholm kl 19.30.

SANDVIKEN-GÄVLE MYNTKLUBB har möten i Valbo kommunalhus den 6/10 kl 19.00, 6/11 kl 19.00 och 6/12 kl 13.00. Upplýsningar tel 026/13 11 77, 25 26 17.

SAMLARKLUBBEN NUMIS Skellefteå har möten första torsdagen i varje månad i NV-huset, konferensrummet. Upplýsningar 0910/186 80.

TÄLJE MYNTKLUBB har möte 16/10, 20/11 och 11/12 i Wendelas rum, biblioteket - LUNA, Södertälje.

NUMISMATISKA FÖRENINGEN ÖRESUND, Helsingborg har möten första helgfria onsdagen varje månad på Handelsklubben, Sundstorget 3, Helsingborg. Upplýsningar tel 042/26 21 14.

Samlarmynt 1980

Myntverket har nu börjat förpacka 1980 års samlarmynt. Mynten är utvalda reguljära mynt som förpackats vid myntverket dels i en mjukplastförpackning, dels i en elegant kassett i hårdplast med blått inlägg och guldtryck. Kassetten är specialtillverkad för verkets räkning och är förseglad vid myntverket med sigill försett med verkets emblem.

Presentförpackning

Priser

Mjukplastförpackning	20:-/st
Kassett (presentförpackning)	25:-/st

Vid leverans inom Sverige tillkommer följande expeditionsavgifter.

Mjukplastförpackning		Presentförpackning	
1-10 st	10:-	1-4 st	10:-
11-20 st	15:-	5-8 st	15:-
etc.		etc.	

Leverans sker mot postförskott i den takt verkets kapacitet medger.
Ovanstående priser gäller t o m 1980-12-31.

Beställning kan göras till:

MYNTVERKET, Box 401, 631 06 Eskilstuna, tel 016/12 03 00

INKÖPSPRISER GULDMYNT

PRISEXEMPEL

SVERIGE

Karl XII Dukat 01.....	11.000:-
Ulrika El. Dukat 01.....	17.000:-
Fredrik I Dukat 01.....	10.000:-
-½ Dukat 01.....	5.500:-
Adolf Fredrik Dukat 01.....	13.500:-
-½ Dukat 01.....	8.000:-
Gustav III Dukat 01.....	10.000:-
Gustav IV Dukat 01.....	8.000:-
Karl XIII Dukat 01.....	8.000:-
Karl XIV 4 Dukat 01.....	18.000:-
- 2 Dukat 01.....	16.000:-
- Dukat Typ 101.....	6.000:-
- - Typ II 01.....	5.000:-
Oscar I 4 Dukat 01.....	25.000:-
- 2 Dukat 01.....	20.000:-
- Dukat 01.....	4.500:-
Karl XV Dukat 01.....	4.000:-

NORGE

Oscar II 20 kr 01.....	1.500:-
- 10 kr 1874, 77 01.....	3.000:-
- - 1902 01.....	2.000:-

DANMARK

20 kr 1873, 1908-17 N.K.....	704:-*
-1874-1900 01 från.....	704:-*
10 kr 1873, 1908-13 N.K.....	352:-*
- 1874-1900, 17 01 från.....	400:-

Dukater Chr och Fredrik d'or sökes, pris vid besiktning av mynt.

ISLAND

500 kr 1961 0-90.....	900:-
10.000 kr 1977 N.K.....	1.240:-*

FINLAND

100, 200 Mka 1926 01.....	3.000:-
20 Mka 1878-1913 01 från.....	750:-
10 Mka 1878-1913 01 från.....	600:-

TYSKLAND

Anhalt 20 & 10 M 01 c:a.....	4.000:-
Baden 5 M 1877 01.....	1.300:-
Meckl. Str. 10 M 1873 01.....	25.000:-
Oldenburg 10 M 1874 01.....	15.000:-
Preussen 20 M N.K.....	610:-*

Äldre tyska guldmynt sökes.

USA	1+	01
\$ 20.....	2.640:-*	2.900:-*
\$ 10 Liberty.....	1.320:-*	1.500:-*
- Indian..... c:a	1.350:-*	2.000:-*
\$ Liberty.....	660:-*	900:-*

- Indian..... c:a	685:-*	2.000:-*
\$ 2½ Liberty.....	400:-*	950:-*
- Indian.....	350:-	900:-
\$1.....	500:-*	1.500:-*

På USA guldmynt har kvaliteten en mycket stor betydelse. För t.ex \$10 & 5 Indian i 0-90+ kan vi betala från 10.000:-; \$1 från 11.000:-.

Diverse länder

England Sov N. K. från.....	650:-*
Holland 10 G	
1818-1848 01 från.....	4.000:-
- - vanliga årtal N.K.....	528:-*
Mexico 50 Pesos N.K.....	3.300:-*
Schweiz 20 fr N.K.....	545:-*
Sydafrika Krügerrand N.K.....	2.736:-*
Österrike 4 Ducat Npr N.K.....	1.211:-
- 100 Coronas Npr NK.....	2.682:-
- 20 Coronas 1909-1401, från.....	600:-

Original 4 Dukater och 100 Coronas sökes 1914 och tidigare.

GULDMEALJER 18 k.....	60:-/g*
23 k.....	75:-/g*

* = Dagspris, NK = Normalkvalitet

FÖR KUNDERS RÄKNING

söker vi sällsynta och dyra guld & silvermynt från företrädesvis Västeuropa och U.S.A. Även förmedling.

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

Stureplan 4. Box 5358, S-102 46 Sweden

OBS! NYTT TELEFONNUMMER

Telefon 08-14 46 40

Bank: Svenska Handelsbanken

Bankgiro 189-3759. Postgiro 85 96 65-2

